

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Szczepan Czarnecki, Spasimir Domaradzki, Łukasz Krzyżanowski, Sławomir Łukasiewicz, Damian Szacawa, Agata Tatarenko

Nr 1422 (162/2025) | 31.08.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Damian Szacawa

Prezydencja Polski w Radzie Państw Morza Bałtyckiego

1 lipca 2025 r. Polska po raz czwarty objęła roczną prezydencję w Radzie Państw Morza Bałtyckiego (RPMB). Polskie przewodnictwo, przejęte po Estonii, potrwa do 30 czerwca 2026 r. i będzie determinowane przez ewolucję roli RPMB wobec fundamentalnych wyzwań bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego, stanowiących konsekwencję agresji Rosji na Ukrainę oraz wzrostu zagrożeń hybrydowych. Kluczowym zamiarem Polski jest kontynuacja praktycznej współpracy w ramach trzech długoterminowych celów RPMB przy jednoczesnym znacznym wzmocnieniu wymiaru politycznego i bezpieczeństwa organizacji.

Transformacja roli RPMB po 2022 r. Rada Państw Morza Bałtyckiego przeszła fundamentalną transformację od czasu zawieszenia współpracy z Rosją w marcu 2022 r. po jej inwazji na Ukrainę (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 561](#)), a następnie wycofania się Rosji z tej organizacji w maju 2022 r. (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 616](#)).

Po pierwsze, nastąpiło przejście od kooperacji włączającej wszystkie państwa regionu Morza Bałtyckiego (RMB) do współpracy regionalnej opartej na wartościach. Tym samym RPMB odeszła od swojego pierwotnego modelu dialogu panbałtyckiego pomiędzy państwami nordyckimi, bałtyckimi, Polską, Niemcami i Federacją Rosyjską na rzecz współpracy opartej ściśle na wartościach demokratycznych i poszanowaniu prawa międzynarodowego, przekształcając się z organizacji ułatwiającej współpracę regionalną – w instytucję skupioną na solidarności (także z państwami o statusie obserwatora, takimi jak np. Ukraina). Po drugie, wzmocniono wymiar bezpieczeństwa. Podczas gdy tradycyjnie RPMB koncentrowała się na współpracy politycznej, społeczno-kulturalnej, gospodarczej oraz w zakresie ochrony środowiska, obecnie coraz częściej zajmuje się kwestiami szeroko rozumianego bezpieczeństwa. W szczególności dotyczy to zagrożeń hybrydowych, ochrony infrastruktury krytycznej oraz podejmowania licznych inicjatyw służących budowie odporności regionalnej (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1187](#)).

Po trzecie, RPMB po raz kolejny w swojej historii (zob. [IEŚ Policy Paper, nr 11/2021](#)) przechodzi reformę instytucjonalną, mającą na celu zaadaptowanie się do zmian w środowisku międzynarodowym. Reforma organizacji ma na celu utrzymanie znaczenia struktury regionalnej bez państwa agresora – Rosji, ale jednocześnie oznacza stopniową i zasadniczą transformację tożsamości regionalnej oraz strategii wobec Rosji (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 875](#)). Państwa członkowskie koncentrują się na pogłębieniu funkcjonalnej współpracy między sobą przy jednoczesnym poszukiwaniu nowych płaszczyzn współpracy regionalnej, które są zgodne z obecnymi imperatywami bezpieczeństwa. Zmiany w strukturach regionalnych są częścią szerszego procesu, obejmującego również strategiczny zwrot w polityce bezpieczeństwa państw nordyckich, tj. wstąpienie Finlandii i Szwecji do NATO oraz redefinicję stanowiska Danii wobec europejskiej integracji obronnej. Ponadto, na płaszczyźnie społeczno-kulturowej, traumatyczne doświadczenia z okresu II wojny światowej oraz późniejszej dominacji sowieckiej zyskały nową aktualność jako fundament dla zdecydowanej polityki państw regionu wobec Rosji. Zjawisko to jest szczególnie widoczne w Finlandii, państwach bałtyckich i Polsce, gdzie pamięć historyczna staje się instrumentem legitymizacji współczesnych wyborów geopolitycznych (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1058](#)).

Bezpieczeństwo regionalne jako priorytet prezydencji Polski w RPMB. Polska planuje zarówno wzmocnić polityczny filar RPMB (w tym kładąc nacisk na bezpieczeństwo), jak i kontynuować praktyczną współpracę rozwijaną przez poprzednie prezydencje. Zgodnie z przedstawionym 18 lipca 2025 r. dokumentem, Polska postrzega wzmocnienie wymiaru bezpieczeństwa jako najważniejszy priorytet swojego przewodnictwa¹. Kluczowy kontekst

¹ *Priorytety Prezydencji Polski w Radzie Państw Morza Bałtyckiego 2025-2026*,

<https://www.gov.pl/web/dyplomacja/prezydencja-polski-w-radzie-panstw-morza-baltyckiego-rpmb-2025-2026> [25.08.2025].

stanowią rosnące zagrożenia hybrydowe (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1043](#)), wojna Rosji przeciwko Ukrainie (zob. [IEŚ Policy Paper, nr 11/2022](#)) oraz działania dezinformacyjne. Kwestie te wymagają pilnej odpowiedzi w skali regionu, wykraczającej poza dotychczasową współpracę w ramach organizacji. Dlatego Polska w trakcie swojego przewodnictwa planuje wykorzystać struktury RPMB do koordynacji działań w obszarze ochrony infrastruktury krytycznej w regionie, przeciwdziałania tzw. rosyjskiej flocie cieni oraz zwiększenia odporności na próby zakłócania sygnału GPS (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1267](#)). W tym zakresie zamierza koordynować działania RPMB w trzech kluczowych wymiarach. Pierwszy z nich dotyczy zaostrzenia wymogów obowiązkowego raportowania dotyczącego ubezpieczeń posiadanych przez statki pływające po Morzu Bałtyckim. Drugi wymiar obejmuje nakładanie środków ograniczających (sankcje ekonomiczne, ograniczenia dostępu do portów dla statków o niepewnym statusie prawnym) na całe środowisko floty cieni. Trzeci aspekt koncentruje się na intensyfikacji kontaktów dyplomatycznych z państwami bandery.

Polska w trakcie swojego przewodnictwa będzie kontynuować proces adaptacji RPMB do nowej sytuacji geopolitycznej, wykorzystując w trakcie tej dyskusji główne ustalenia i rekomendacje zawarte w raporcie z maja 2025 r. na temat przyszłości RPMB, przygotowanym przez tzw. Grupę Mędrców Wysokiego Szczębla (utworzoną zgodnie z Deklaracją z Porvoo z 14 czerwca 2024 r.): byłego prezydenta Estonii Toomasa Hendrika Ilvesa i byłego ministra spraw zagranicznych Litwy Gabrieliusa Landsbergisa². Wobec faktu, że wszystkie państwa RPMB są obecnie członkami NATO, Polska proponuje wykorzystanie Rady komplementarnie do struktur NATO – jako przestrzeni do dyskusji o pilnych kwestiach bezpieczeństwa regionalnego (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1377](#)). Zbieżność interesów państw RMB ułatwi także skoordynowanie ich działań na rzecz pozyskiwania finansowania UE dla strategicznych projektów, takich jak m.in. Bałtycka Linia Obrony czy Tarcza Wschód (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1023](#)).

Wśród innych działań wskazano na plany utworzenia w ramach RPMB nowej grupy eksperckiej ds. bezpieczeństwa (zgodnie z Memorandum o ochronie infrastruktury podwodnej z maja 2025 r.) oraz wprowadzenie konsultacji pomiędzy dyrektorami politycznymi MSZ i urzędnikami odpowiedzialnymi za politykę bezpieczeństwa państw. Zacieśnianie współpracy pomiędzy państwami RMB a Ukrainą stanowi kluczowy element nowej architektury bezpieczeństwa. Polska zamierza kontynuować działania na rzecz wsparcia Ukrainy (państwa obserwatora w RPMB) oraz zwiększenia jej zaangażowania we współpracę w ramach Rady.

Priorytety w ramach celów długoterminowych RPMB. W wymiarze bezpieczeństwa ww. plany są uzupełniane przez liczne działania podejmowane przez struktury RPMB w obszarze „Bezpieczny i stabilny region”. W ramach Sieci Ochrony Ludności (CPN) priorytetem jest budowanie odporności wobec różnego rodzaju zagrożeń przy wykorzystaniu w tym celu podejścia całościowego, włączającego różnych aktorów (rządowych i pozarządowych) do międzynarodowej współpracy skoncentrowanej na wzmacnianiu świadomości ryzyka wśród ludności oraz budowaniu poczucia integralności i zaufania w RMB. Grupa Zadaniowa ds. Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi (TF-THB) będzie priorytetowo traktować podejmowanie działań na poziomie poszczególnych państw w zakresie wykrywania i zapobiegania pracy przymusowej. Ponadto kontynuowana będzie współpraca między TF-THB a Grupą Ekspertów ds. Dzieci Zagrożonych, rozpoczęta podczas prezydentury fińskiej, koncentrując się na zwalczaniu handlu dziećmi online oraz zwiększaniu świadomości wśród dzieci i pracujących z nimi profesjonalistów.

Uznając kluczowe znaczenie Morza Bałtyckiego dla bezpieczeństwa energetycznego regionu, Polska w trakcie swojej prezydentury będzie wspierać współpracę w nowych technologiach energetycznych w ramach celu „Zrównoważony i prosperujący region”. Grupa Ekspertów ds. Zrównoważonej Gospodarki Morskiej (EGSME) będzie kontynuować prace poprzednich prezydentur w obszarze zielonych korytarzy żeglugowych, dążąc do wymiany

² Toomas Hendrik Ilves, Gabrieliuss Landsbergis, *The Future of the Council of the Baltic Sea States*, May 2025, https://icds.ee/wp-content/uploads/dlm_uploads/2025/05/Report_The_Future_of_the_Council_of_the_Baltic_Sea_States_Ilves_Landsbergis_May_2025.pdf#page=18.05 [25.08.2025].

informacji oraz poprawy dzielenia się najlepszymi praktykami w tym zakresie. Polska będzie także wspierać dyskusję nad niewybuchami zatopionymi w Morzu Bałtyckim (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 343](#)).

W ramach ostatniego celu długoterminowego „Tożsamość regionalna” Polska będzie działać na rzecz poprawy zarządzania dziedzictwem kulturowym w RMB, a planowane działania obejmą m.in. wspieranie ochrony dziedzictwa morskiego, promocję wspólnego dziedzictwa, a także inicjatywy wzmacniające tożsamość regionalną. Prezydencja wspiera także aktywne uczestnictwo młodych ludzi w debatach strategicznych (Baltic Sea Region Youth Forum). Również na tej płaszczyźnie bezpieczeństwo będzie wzmacniane poprzez wspieranie współpracy w zakresie planowania przestrzennego i rozwoju terytorialnego w sieci VASAB, z naciskiem na wzmacnianie odporności terytorialnej RMB.

Wnioski

- Procesy zachodzące w RPMB świadczą o przechodzeniu regionu Morza Bałtyckiego od modelu współpracy inkluzywnej, obejmującej Rosję, do modelu opartego na wspólnych wartościach demokratycznych i zobowiązaniach sojuszniczych, co ostatecznie prowadzi do konsolidacji regionu jako integralnej części euroatlantyckiej architektury bezpieczeństwa.
- W aktualnej sytuacji geostrategicznej bezpieczeństwo jest głównym priorytetem państw RMB, które podejmują działania na tej płaszczyźnie nie tylko w ramach większych organizacji międzynarodowych, takich jak NATO i UE, ale i w ramach struktur regionalnych. RPMB ewoluuje od tradycyjnych obszarów współpracy (polityka, gospodarka, kultura, środowisko) w kierunku kompleksowego podejścia do bezpieczeństwa, obejmującego zagrożenia hybrydowe i ochronę infrastruktury krytycznej.
- Prezydencja Polski w RPMB koncentruje się na poprawie bezpieczeństwa regionalnego oraz na transformacji organizacji w odpowiedzi na aktualne zagrożenia. Kluczowe priorytety obejmują: wzmocnienie politycznego filaru RPMB poprzez utworzenie grupy eksperckiej ds. bezpieczeństwa oraz konsultacje dyrektorów politycznych MSZ, koordynację działań przeciwko flocie cieni, budowanie odporności na zagrożenia hybrydowe, a także ochronę infrastruktury krytycznej zgodnie z Memorandum z Vihuli. Zapowiedziane przez premiera RP Donalda Tuska zwołanie szczytu państw Morza Bałtyckiego (po raz pierwszy od 2012 r.) ma na celu koordynację działań państw RPMB w zakresie ochrony inwestycji energetycznych przed zagrożeniami hybrydowymi. Decyzja ta świadczy o tym, że Polska ocenia obecną sytuację bezpieczeństwa w regionie jako wyjątkowo poważną, wymagającą najwyższego poziomu politycznego zaangażowania. Organizacja szczytu będzie też legitymizować transformację organizacji w kierunku struktury bardziej skoncentrowanej na bezpieczeństwie. Inicjatywa zwołania szczytu wpisuje się w politykę północną Polski i pozycjonuje ją jako koordynatora działań państw nordyckich i bałtyckich w kwestiach bezpieczeństwa (zob. [„Komentarze IEŚ”, nr 1255](#)).